

JE KIND ALS PROEFKONIJN

OTJE VAN DER LELIJ

JE KIND ALS PROEFKONIJN

De 25 leukste psychologische tests
voor thuis voor kinderen
van 0-12 jaar

Met illustraties van Gijs van der Lelij

Nieuw Amsterdam *Uitgevers*

Voor Hadewych en Farahilde

© tekst Otje van der Lelij 2016
© illustraties Gijs van der Lelij 2016
Alle rechten voorbehouden
Omslagontwerp b'IJ Barbara
Foto auteur © Cees Rutten
NUR 400
ISBN 978 90 468 2093 3
www.nieuwamsterdam.nl

Inhoud

<i>Welk experiment voor welke leeftijd?</i>	7
<i>Inleiding</i>	9
1 Rondjes draaien, hopsakee	17
2 Rara, wat zeg ik?	24
3 Jij bent lief, en jij bent stout	35
4 Hi ha hondenpoep	41
5 Hoe hulpvaardig is mijn dreumes?	52
6 Hoe vrijgevig is mijn dreumes?	57
7 Spiegelproef	61
8 Heeft mijn kind getalbegrip?	70
9 Ik praat, jij doet	80
10 Bob de Bouwer-examen	88
11 Ik denk dat jij denkt...	98
12 Getallen, getallen en nog eens getallen	104
13 Rekenen met kippen	109
14 De eekhoorn en de eenhoorn	114
15 De marshmallow-test	123
16 Teken een mens	129
17 Welk kind is het meest zoals ik?	136
18 Wat je ziet ben je zelf	146

- 19 Wie mooi wil zijn, moet slank zijn 161
- 20 Bekijk het eens door een roze bril 171
- 21 Weet je nog van die luchtballon? 177
- 22 Een dagje naar het strand 182
- 23 Meisjes zijn lief, jongens zijn stoer. Toch? 186
- 24 Emoties raden, gezichten lezen 195
- 25 Wat kun je allemaal doen met een baksteen? 204

Geraadpleegde literatuur 213

Welk experiment voor welke leeftijd?

Hoofdstuk	Leeftijden												
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1 Rondjes draaien, hopsakee	•	•											
2 Rara, wat zeg ik?	•												
3 Jij bent lief, en jij bent stout	•												
4 Hi ha hondenpoep	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
5 Hoe hulpvaardig is mijn dreumes?		•											
6 Hoe vrijgevig is mijn dreumes?		•											
7 Spiegelproef		•											
8 Heeft mijn kind getalbegrip?			•	•	•	•	•	•	•	•	•		
9 Ik praat, jij doet			•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
10 Bob de Bouwer-examen				•	•								
11 Ik denk dat jij denkt...				•	•	•							
12 Getallen, getallen en nog eens getallen				•	•	•							
13 Rekenen met kippen						•							
14 De eekhoorn en de eenhoorn				•	•	•	•						
15 De marshmallow-test				•	•	•	•	•	•				
16 Teken een mens					•								
17 Welk kind is het meest zoals ik?					•	•	•	•	•				
18 Wat je ziet ben je zelf					•	•	•	•	•	•	•		
19 Wie mooi wil zijn, moet slank zijn					•	•	•	•	•	•	•	•	•
20 Bekijk het eens door een roze bril						•	•	•	•	•	•		
21 Weet je nog van die luchtballon?						•	•	•	•	•	•	•	•
22 Een dagje naar het strand						•	•	•	•	•	•	•	•
23 Meisjes zijn lief, jongens zijn stoer. Toch?						•	•	•	•	•	•	•	•
24 Emoties raden, gezichten lezen									•	•	•	•	•
25 Wat kun je allemaal doen met een baksteen?										•	•	•	•

Inleiding

Children aren't like coloring books. You don't get to fill them with your favorite colors.

– Khaled Hosseini

Toen mijn dochter Hadewych bijna vier jaar was, heb ik de klassieke marshmallow-test bij haar uitgevoerd. Het idee is simpel. Je geeft je kind een marshmallow en zegt: 'Je mag het spekje nu opeten, maar als je wacht tot ik straks terug ben, dan krijg je er nog eentje.'

Deze test die zelfbeheersing meet, zou van grote voorspellende waarde zijn, beweert professor Walter Mischel die zich zijn hele leven met deze test heeft beziggehouden. Ik was tijdens mijn opleiding klinische psychologie aan de Universiteit van Amsterdam al gecharmeerd van de hilarische filmpjes die van dit experiment zijn gemaakt en hoe meer ik over de achtergronden te weten kwam, hoe interessanter ik het begon te vinden.

Stiekem was ik erg benieuwd of mijn dochter tegen deze Spartaanse zelfkwellingsbestand was. Ik dacht van niet. Zelf ben ik niet al te goed met zelfbeheersing en ik had sterk de indruk dat Hadewych mijn 'ik wil het en ik wil het nu'-gen had geërfd. Maar toen ik haar een blokje chocolade gaf (ze houdt niet zo van marshmallows) en vertelde dat ze een tweede blokje kon verdienen als ze wachtte tot ik terugkwam, keek ze me lachend maar vastberaaden aan en zei: 'Ik ga wachten.'

Ik had de camera geïnstalleerd en vertelde dat ik eventjes naar

boven ging. Ik hoorde haar zingen, praten, zuchten en mompelen, maar toen ik naar beneden kwam, had ze het blokje chocolade laten liggen. Hieperdepiep voor Hadewych. Dat had ik niet zien aankomen. Natuurlijk was ik apetrots, maar het filmpje vond ik minstens zo interessant. Ik zag duidelijk haar interne tweestrijd: nu een of straks twee.

Als een kind iets lekkers ziet, wil hij er het liefst meteen op afvliegen. Het gedeelte van de hersenen waar het rempedaal zit, is nog onderontwikkeld. Een kind moet zich inhouden en daarvoor heeft hij zelfbeheersingsstrategieën nodig. Dat zag ik duidelijk terug: Hadewych zong liedjes, inspecteerde het plafond, deed alsof het chocolaatje een kevertje was en later alsof het poep was ('Bèèèh, poep!').

Het waren allemaal effectieve manieren om afstand te creëren tot die overheerlijke lekkernij waar ze zich zo op verheugde. Ik heb haar dit nooit geleerd, dus die strategieën heeft ze zichzelf blijkbaar aangeleerd. Zo kom je nog eens iets te weten over je kind. Had ze zich niet weten te beheersen, dan was het ook niet erg geweest. Zelfbeheersing is een vaardigheid die je een kind namelijk kunt leren.

Het idee voor een experimentenboek voor kinderen was geboren. Kinderpsychologie heeft me altijd geboeid. Ik volg het wetenschappelijk onderzoek op de voet en schrijf al zo'n acht jaar psychologische achtergrondverhalen over de ontwikkeling van kinderen. Voor mijn boek ben ik op zoek gegaan naar de vijftwintig leukste, interessantste en grappigste experimenten die je met kinderen kunt doen. Met als doel: je kind wat beter te leren kennen.

Ouders kennen hun eigen kind toch wel, zul je misschien denken. Dat is gedeeltelijk waar, maar er zijn ook eigenschappen die minder zichtbaar zijn. Kan jouw kind bijvoorbeeld al emoties lezen? Heeft hij zelfbewustzijn? Is hij beïnvloedbaar? En hoe goed kan hij onderscheid maken tussen fantasie en realiteit? Het zijn vragen waar ouders vaak geen eenduidig antwoord op hebben. Ik in ieder geval niet, en ik beschouw mezelf toch als een betrokken, geïnteresseerde moeder.

Je kunt onderzoeken doorspitten – wat absoluut interessant is – maar wetenschappelijke onderzoeksresultaten gaan altijd over gemiddelden. Als je iets over je kind wilt leren, moet je vooral goed naar je kind kijken. Het uitvoeren van een experiment – of eigenlijk zijn het meer educatieve spelletjes – is één manier om dat te doen. Bovendien komen wetenschappelijke theorieën veel meer tot leven als het opeens om je eigen kind gaat. Daardoor is het voor ouders een heel persoonlijk boek.

Wat ik ook belangrijk vond: het moest niet te ingewikkeld zijn. De experimenten moet je aan de keukentafel met je kind kunnen uitvoeren. Geen omslachtige ‘recepten’ waarvoor je de deur uit moet of ingewikkelde meetmethoden. Wetenschap in de woonkamer, ingekleurd met inzichten en tips waar ouders echt iets mee kunnen. De ene keer moet je kind iets tekenen, de andere keer moeten jullie een spelletje doen met poppetjes, maar meestal mag je kind iets doen of vertellen bij de tekeningen in het boek. Door de vele illustraties voelt het voor kinderen niet als een test. Mijn dochters Farahilde van twee en Hadewych van vier kunnen er geen genoeg van krijgen: ‘Mama, heb je nog meer van die plaatjes?’

Terwijl een kind het experiment uitvoert, stimuleer je hem tegelijkertijd in zijn ontwikkeling. Je bent dus niet alleen iets aan het testen, maar je kind is ook iets aan het leren. Neem het Bob de Bouwer-examen. Je kind moet figuren leggen van Lego of Duplo waardoor je iets te weten komt over zijn ruimtelijk en wiskundig inzicht. Ondertussen is het een goede oefening. Als een kind met blokken speelt, bouwt hij namelijk aan zijn ruimtelijk inzicht.

Of neem het experiment ‘Bekijk het eens door een roze bril’. Je test hier met stripverhaaltjes of een kind snapt dat zijn gedachten invloed hebben op zijn gevoelsleven. Dat je je beter gaat voelen als je vrolijke gedachten hebt. Een belangrijke levensles die je een kind door zo’n experiment op een laagdrempelige manier kunt uitleggen. Ik wou dat iemand mij dit had geleerd toen ik een jong en onzeker meisje was. Maar psychologie en lessen in zelfkennis en weerbaarheid kregen we niet op de lagere school. Terwijl een goede sociale en emotionele ontwikkeling ongelofelijk belangrijk is voor het welzijn en de leerprestaties van kinderen. Een kind dat

lekker in zijn vel zit, doet het beter in de schoolbanken, is wetenschappelijk aangetoond.

Veel tests kun je op meerdere leeftijden doen. Zo kun je ontdekken of je kind een stap heeft gemaakt in zijn ontwikkeling. Hadewych heeft in de periode dat ik het boek schreef een *Theory of Mind* (ToM) ontwikkeld. Een kind met een ToM snapt dat andere mensen er andere interesses, gedachtes en gevoelens op na kunnen houden.

Voor dit experiment vulde ik een doosje rozijnen stiekem met paperclips. ‘Wat zit er in het doosje?’ vroeg ik haar. ‘Rozijnen,’ zei ze. Maar hé, er zaten geen rozijnen in, maar paperclips. Toen haalde ik haar zusje Farahilde uit bed en vroeg aan Hadewych: ‘Wat denkt Farahilde dat er in het doosje zit?’ ‘Paperclips,’ zei ze. Het was duidelijk dat ze nog geen Theory of Mind had. Ze dacht bij alles nog heel sterk vanuit haar eigen perspectief: als ik iets zie en vind, dan vindt Farahilde dat ook.

Toen ik de test een half jaar later opnieuw uitvoerde, was het kwartje wel gevallen. Ze had het vermogen ontwikkeld om door de ogen van iemand anders naar een situatie te kijken.

Het uitvoeren van een experiment geeft niet alleen inzicht, ik ben het tevens gaan zien als qualitytime met je kind, een manier om heel bewust en aandachtig naar je kind te kijken. Ik ben het cliché-voorbeeld van een moeder die verschillende rollen vervult. Ik hol van kleuterschool, naar peuterspeelzaal, naar deadline. Ik wil sporten, een goede moeder zijn, maar ook mijn vriendinnen en vriend niet verwaarlozen. Het is soms zo druk in mijn hoofd dat ik helemaal vergeet te genieten van die fantastische, mooie meisjes die zo onbevangen de wereld in kijken. Samen een test doen is een moment van een-op-een-aandacht met je kind. Je wordt gedwongen om met een open blik naar de ontwikkeling van je zoon of dochter te kijken. Dit was niet het doel van mijn boek, maar ik zie het als een prettig bijverschijnsel.

‘Alles wat je aandacht geeft, groeit,’ zei Aristoteles ooit. Dat geldt ook voor kinderen. Kinderen voelen het als je er volledig bent, en dat stimuleert hen in hun ontwikkeling.

Dit boek is geen diagnostisch naslagwerk, maar puur een hulpmiddel om meer inzicht te krijgen in de ontwikkeling en belevingswereld van je kind. Het boek hoeft niet chronologisch gelezen te worden en de hoofdstukken zijn ook interessant als je het experiment niet uitvoert. Bij sommige experimenten heb ik smakelijk moeten lachen. Ik vond het grappig dat Hadewych en Farahilde ervan overtuigd zijn dat kabouters en eenhoorns echt bestaan en dat Hadewych denkt dat monsters zijn uitgestorven. Het experiment had duidelijk iets losgemaakt bij mijn kinderen. In de week die volgde werden we volop geëntertaind met vertelsels over feeën en monsters, en werden er sprookjesachtige voorstellingen en experimentele dansjes opgevoerd op een onbewoond eiland: de mat.

Toen ik een tekening uit de projectietest (hoofdstuk 18) van de kuikens aan de eettafel liet zien aan mijn dochter en haar vriendinnetje, en vroeg: ‘Vertel eens, wat gebeurt er op deze tekening?’ kwam mijn dochter met een verhaal over een moederkip die eten klaarmaakt voor haar kinderen. Haar vriendinnetje onderbrak haar abrupt: ‘Dat is geen kip, maar een haan. Want als moederkip aan het werk is, maakt de haan het eten klaar.’ Een letterlijke projectie van hoe het bij haar thuis is.

Bij mijn dochter Farahilde vond ik het interessant om te ontdekken dat ze zo’n sterk getalgevoel heeft en het zo goed deed bij de Duplo-proef. We wisten wel dat ze erg houdt van bouwen en dingen maken. Maar het was interessant dat dit ook uit deze test naar voren kwam.

Sommige dingen waren confronterend. Zo bleek dat mijn dochters er al redelijk conservatieve man-vrouwideeën op nahouden. Gelukkig niet als het gaat om potentieel talent, maar wel wat betreft stereotiepe rolpatronen. Moeders maken het huis schoon en bereiden het eten, dat kunnen vaders niet. Vaders rijden auto en repareren dingen in huis. Dat is weer niets voor moeders, zo vonden ze. Tja... daar zit je dan als vrouw met je stukadoorsdiploma op zak. Toch verbaasde het me niks. Ik ben inderdaad degene die poetst, en als er iets gerepareerd moet worden, wordt papa erbij gehaald. Mijn dochters achten mij zelfs niet in staat om de batterijen van de afstandsbediening te vervangen.

Het idee dat papa's dingen repareren zit zo diep ingebakken dat toen Farahilde een geknakte hondendrol op de stoep zag liggen, ze zei: 'Gebroken, papa repareren.'

Wat ik ouders wil meegeven is dat ze niet te veel aan een test moeten ophangen. Het is een momentopname, niets meer en niets minder. De tests hebben geen grote voorspellende waarde voor de toekomst. Ouders hopen daar misschien wel op. We leven in een competitieve wereld waarin sommige vaders en moeders graag zien dat hun kind de slimste, creatiefste en sociaalste is. De druk om te presteren is hoog. Toch zegt de vroege ontwikkeling niet zo gek veel over hoe een kind als volwassene zal zijn. Neem de briljante natuurkundige Albert Einstein. Pas met drie jaar begon hij een beetje te praten, waardoor zijn ouders lange tijd het idee hadden dat hij dom was. Nu wordt hij gezien als de belangrijkste natuurkundige van zijn tijd.

Het kan dus werkelijk alle kanten op gaan met een kind. Of je kind op dit moment een voorsprong heeft of een achterstand, het is slechts een momentopname. Wel probeer ik zo helder mogelijk uit te leggen, volgens de laatste wetenschappelijke inzichten, hoe je de ontwikkeling in goede banen kunt leiden. En dan niet per se met het doel kinderen zo intelligent mogelijk te maken, maar wel om je kind gelukkig, sociaal vaardig en veerkrachtig te maken, wat naar mijn idee de belangrijkste ingrediënten zijn voor een prettig leven.

Het is niet te veel gezegd als ik beweer dat ik een andere moeder ben geworden door het schrijven van dit boek. Ik ben scherp bepaalde dwarsverbanden gaan zien. Zo ben ik wat minder beschermend geworden en er wordt thuis meer gestoeid en gedold.

Van 'Kijk uit. Voorzichtig, hè?' worden kinderen niet groot. Overbeschermende ouders kweken het tegenovergestelde van wat ze willen: een bang en onzeker kind. Dat zie ik nu heel scherp. Het beste is om je kind te volgen in zijn ontwikkeling, zonder hem enorm te pushen of continu in bescherming te nemen. Dat is goed voor zo ongeveer elk ontwikkelingsgebied dat ik in mijn boek beschrijf. Daarom trap ik mijn boek af met een hoofdstuk

over het belang van spelen en stoeien. Een boodschap die ook in de rest van het boek doorklinkt.

Ik zie *Je kind als proefkonijn* niet alleen als een experimentenboek, maar ook als een spelletjesboek. Iets wat ongelofelijk belangrijk is voor kinderen. Spelen is de drijvende kracht achter de ontwikkeling. Kinderen leren door te spelen, en spelenderwijs groeien ze uit tot gelukkige, succesvolle en creatieve volwassenen, die hopelijk de rest van hun verdere leven blijven spelen, want *a playful mind is a joy forever*.

1 Rondjes draaien, hopsakee

‘Ik ga je pakken!’ Baby’s zijn dol op dit soort spelletjes. Ze schaterlachen als ze gekieteld of geschommeld worden. En ook als ze ouder zijn, vinden ze het fijn om te stoeien, dollen en rollebollen. Bij het liedje ‘damespaardje, herenpaardje, boerenknol’ hobbelen ze fanatiek mee op je knie en gieren ze het uit bij ‘gat in de weg’ – hoe harder, hoe beter. Wilde spelletjes zijn ook nog eens goed voor de ontwikkeling van kinderen, nu en op latere leeftijd. Om te leren moet een kind spelen, ravotten en ontdekken. Of zoals in dit experiment: rondjes draaien in een stoel.

Wat heb je nodig?

- Een baby tussen de drie en dertien maanden
- Een (bureau)stoel die kan ronddraaien
- Een spuugzak, als draaien niet echt je ding is

Hoe ga je te werk?

Ga op de stoel zitten met je kind op schoot. Draai tien rondjes naar rechts en stop abrupt. Wacht zo’n dertig seconden, draai dan tien rondjes naar links en kom weer plotseling tot stilstand. Om de stimulatie een tandje op te voeren, kun je je baby ook een keer op zijn linkerkant en rechterkant leggen terwijl jullie rondtollen. Of leg hem met zijn hoofd een beetje omlaag terwijl hij op je armen ligt. Je kunt de tolsessies allemaal achter elkaar doen, maar het is nog beter om regelmatig dit soort draaimolenspelletjes te doen.

Hoe reageert je baby?

Waarschijnlijk kijkt je ukkepek net zo blij als tijdens een ritje in een carrousel. Baby's vinden het heerlijk om te schommelen, draaien en zwieren. Dat heeft te maken met hun bijzonder goed ontwikkelde vestibulair systeem, oftewel evenwichtsorgaan. Dit zesde zintuig zorgt ervoor dat we beweging en zwaartekracht kunnen waarnemen en in evenwicht blijven. Toen een kind nog door het vruchtwater dobberde, werd hij continu heen en weer geslingerd in de buik van zijn moeder. Als moeder bewoog, bewoog haar kindje mee. Het vestibulair systeem van kinderen is hieraan gewend geraakt.

Je kind vindt beweging prettig, of dat nou de lekkere cadans is als hij in een draagdoek zit of de wat wildere varianten als schommelen of stoeldraaien. Dat jij nu misschien draaijerig en misselijk bent en je kind niet, heeft ermee te maken dat zijn supergevoelige evenwichtsorgaan het evenwicht meteen corrigeert. Terwijl bij volwassenen de vloeistof in de vestibulaire kanalen dikker is en trager reageert.

Met dit experiment merk je niet alleen of je kind houdt van rondtollen, het is vooral goed voor zijn motorische ontwikkeling. Toen wetenschappers van de Ohio State Universiteit dit onderzoek uitvoerden bij baby's tussen de drie en dertien maanden oud, ontdekten ze dat het ronddraaien in een stoel in verschillende posities (zittend, op de zij liggend en met het hoofd omlaag in dertig graden) motorisch gezien zijn vruchten afwierp. De baby's ondergingen twee keer per week gedurende vier weken dezelfde stoeldraaisessies als in dit experiment. De kleintjes hadden er niet alleen plezier in, ze bereikten motorische mijlpalen als zitten, kruipen, staan en lopen eerder dan leeftijdsgenootjes die de ronddraaibehandeling niet kregen.

Schommelen werkt troostend

Alles wat het vestibulair systeem prikkelt (ronddraaien, schommelen, wiegen, ronddragen) is goed voor de motorische ontwik-

keling, maar het is ook een uitstekende remedie tegen huilen. Wetenschappers van de Stanford Universiteit deden er onderzoek naar. Ze waren benieuwd welke troostmethodes het beste werken bij twee tot vier dagen oude baby's. Hun conclusie was glashelder: kinderen worden vooral rustig van vestibulaire stimulatie. Het puur stimuleren van het evenwichtsorgaan door een baby te schommelen in een stoeltje zonder lichamelijk contact zou zelfs nog beter werken dan alleen geruststellen en aaien terwijl de baby in zijn bedje ligt. De combinatie is ideaal: je troost en streelt je kind terwijl je hem door de kamer wiegt.

Eind 2015 ging er op social media een filmpje rond van de Amerikaanse kinderarts Robert Hamilton over hoe je een huilende baby binnen een paar seconden kalmeert. Dat werkt als volgt: je kruist de armen van een baby zachtjes voor zijn borst en je pakt met je dominante hand zijn luier vast. Houd je baby vervolgens in een hoek van vijfenveertig graden en – nu komt het – beweeg hem zacht op en neer. Soms draai je je kind kleine rondjes naar links en dan weer naar rechts. Een baby wordt op deze manier vestibulair gestimuleerd en stopt acuut met huilen. Het zal vast niet bij alle baby's werken, maar Hamilton zweert bij zijn methode die hij 'the hold' noemt.

De filmpjes zijn nog om een andere reden interessant. De baby's stoppen niet alleen met huilen, ze kijken ineens ook zeer aandachtig uit hun ogen. Volgens neuropsycholoog Lise Eliot hoort dat ook bij de prikkeling van het vestibulair systeem. Het maakt kinderen eventjes heel alert. Het zijn deze momenten van aandacht waarop kinderen de meeste informatie absorberen en leren van de wereld om zich heen.

Kinderen vinden bewegingen zo fijn dat ze rond de zes à acht maanden aan zelfstimulatie gaan doen. Ze wiebelen of schommelen heen en weer en doen zelfs aan headbangen.

Stoeldraaien voor gevorderden

Kinderen vinden het niet alleen leuk om rondjes te draaien in een stoel, draaimolen of gewoon op de arm tijdens een dansje door de kamer. Ze houden überhaupt van fysieke spelletjes die

er soms nogal ruw aan toe kunnen gaan. Paardrijden op de rug van papa, vliegtuigje spelen, worstelen, achterevoelgspelletjes, de kieteldood krijgen, proberen te ontsnappen uit een houdgreep of gewoon een *good old fashioned* kussengevecht.

Volgens psychiater en speelexpert Stuart Brown zit speelsheid in onze aard. We worden net als dieren met een speelinstant geboren. Nijlpaarden doen weleens een handstand onder water. Honden houden van stoeipartijtjes en blijven die weggegooide stok steeds terugbrengen. Zelfs mieren vermaken zichzelf met ‘doen alsof’-vechten. Gewoon, voor de fun.

Daaruit blijkt wel hoe belangrijk stoeien en ravotten is. Spelenderwijs ontdekken kinderen hun eigen lichaam en de wereld om zich heen. Brown gaat nog een stap verder en ziet spelen zelfs als de drijvende kracht achter de evolutie. Zonder spel is er geen evolutie mogelijk, geen vooruitgang.

Psycholoog en speldeskundige Lawrence Cohen en de arts Anthony DeBenedet schrijven in hun boek *The Art of Roughhousing* dat veel kinderen niet meer vrij spelen, maar worden bespeeld door hun ouders die overal gevaren zien. ‘Voorzichtig!’, ‘Dat is gevaarlijk!’ waarschuwen ouders als hun kroost wilde spelletjes speelt. ‘We hebben ouders ontmoet die zich zorgen maken dat hun kinderen ADHD ontwikkelen en agressief en impulsief wor-